Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ - ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ένας λαὸς ὑψώνεται ἅμα δείξῃ πῶς δὲ φοβᾶται τὴν ἀλήθεια. — ΨΥΧΑΡΗΣ.

Κάθε γλώσσα ἔχει τοὺς φυσικούς της κανόνες. ΒΗΛΑΡΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΣΤ'. ✵ ΑΘΗΝΑ, ΚΕΡΙΑΚΗ 20 ΤΟΥ ΓΕΝΝΑΡΗ 1908 ✵ ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΖΗΝΩΝΑ ΑΡΙΘΜ. 2 ✵ ΑΡΙΘΜΟΣ 279

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΡΜΟΝΑΣ. Ἡ φυλή·
ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ. Ἀπὸ παλιὰ σερτάρια — Τ' ἀντροκόριτσο.
Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ. Οἱ Ἀλυσίδες (τέλος).
ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ. Ρούθ.
Κ. ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ. Τὰ βιβλία μας.
ΑΜΑΛΘΗΣ. Ὁ πόλεμος γιὰ τὴ γλώσσα στὴ Σμύρνη.
Κ. ΚΑΛΕΛ. Ἀπὸ ὅσα βλέπω.
ΠΟΙΗΜΑΤΑ. Λέκας Ἀρβανίτης, Κουλουβάτος, Ἀλκαῖος.
ΠΑΡΑΓΡΑΦΑΚΙΑ — ΒΑΡΒΑΡΟΠΑΖΑΡΟ — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ — ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

Η ΦΥΛΗ

Ἔγινε τόσος λόγος στὸ «Νουμᾶ» γιὰ τὸ κοινωνικὸ ζήτημα καὶ τόσες θεωρίες κουντρίσανε καὶ σπιθοβόλησαν ποὺ παράταιρο ἴσως νὰ σκεκόταν νὰ βγῶ τώρα καὶ γὼ — τόσο ἀργὰ κι ἀπὸ τόσο μακριὰ — νὰ πῶ τὴ γνώμη μου. Ὡς τόσο μοῦ φάνηκε πὼς καὶ τούτη τὴ φορά, καθὼς καὶ πάντα στὶς θεωρητικὲς πολεμικές, ἡ διχογνωμία αἰτιολογιέται ὄχι τόσο ἀπὸ τὰ πράματα ἢ ἀντίμαχα δόγματα ὅσο ἀπὸ τὴν κακὴ συνεννόηση στοὺς ὅρους κ' ἔλλειψη ἀκριβολογίας στὶς κεφαλικὲς ἔννοιες. Nomina debent naturis rerum congruere εἶναι λόγος τοῦ Thomas Aquinas κι ἀπὸ τὴ θεολογία μπορεῖ πολὺ ὠφέλιμα νὰ κατεβῇ καὶ στὰ κοινωνικὰ ζητήματα.

Καὶ γι' αὐτὸ ἂν καὶ προσπαθώντας νὰ ξηγήσω πρῶτα ἀπ' ὅλα τὴν ἀτομική μου γνώμη ὅμως θὰ κοιτάξω κιόλας νὰ ξεσκονίσω καὶ νὰ ξετινάξω μερικὰ εἰδωλολατρικὰ ὀνόματα καὶ νὰ ξεστραγγίσω κάποιους ὁρισμούς. Ὁμολογῶ πὼς κάμποσο δίσταζα προτοῦ ἀποφασίσω νὰ καταπιαστῶ θέμα τόσο δύσκολο γιατί σὲ τέτοια ἐπιστημονικὰ ζητήματα δὲ φτάνει μόνο ἡ φιλοσοφικὴ περιέργεια μὰ χρειάζεται κ' ἡ καλοσύνειδη κ' ἐπίμονη μελέτη — πράμα ποὺ δὲ μοῦ στάθηκε βολετὸ ἐδῶ πέρα κατω στοὺς ὄχτους τοῦ Ἰντοῦ. Ἐλπίζω πάντα ὅμως πὼς, ἂν καὶ λαλητὴς ἀλαργινός, δὲ θὰ χαθῇ ὁλότελα στ' ἀπόμακρο ἡ φωνή μου — ὄχι πὼς θὰ πῶ τίποτε καινούρια πράματα, μὰ γιατί θαρρῶ πὼς οἱ περισσότεροι θὰ βροῦνε τὶς σκόρπιες καὶ ξεχωριστὲς ἰδέες τους συμαζεμένες σ' ἕνα σύστημα καὶ συγκεντρωμένες κατὰ τὴ δική μου ἀντίληψη σὲ λογικὴ ὁρμοδεσιά. Κατὰ βάθος ὅλ' αὐτὰ εἶναι ζητήματα νεύρων ὅμως ἴσια ἴσια γι' αὐτὸ μ' ἀρέσει νὰ βρίσκω ποιανοῦ νεῦρα συντονίζουνται μὲ τὰ δικά μου καὶ ποιανοῦ χοροπηδοῦνε καὶ ταντανίζουνται μὲ διαφορετικὸ σκοπό.

Ἔχουμε πρῶτα πρῶτα νὰ ξεχωρίσουμε τὸ θέμα μας σὲ δυό — στὸ γενικὸ καὶ στὸ εἰδικό.

Α). Τὸ γενικό: ποιὸς εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς κοινωνίας;

Δὲν εἶδα πουθενὰ νὰ τὸ ποῦνε καθαρὰ ὅσοι μιλήσανε πρὶν ἀπὸ μένα μὰ συμπεραίνω πὼς ἐννοοῦνε γιὰ σκοπὸ τῆς κοινωνίας τὴν εὐτυχία καὶ τὴν προκοπὴ τῶν περισσότερων — καὶ λέω περισσότερων κι ὄχι ὅλων τῶν ἀνθρώπων ποὺ κάνουνε μιὰ κοινωνία γιατὶ θαρρῶ πὼς κ' οἱ πιὸ ἰδεολόγοι σοσιαλιστὲς δὲν τὸ ἐλπίζουνε μὲ τὴν καρδιά τους ὅτι γίνεται ν' ἀληθέψουνε τὰ μακαριστὰ ὄνειρα κ' οἱ παραδεισένιες οὐτοπίες, ὅτι γίνεται νὰ λείψῃ ὅλως διόλου ἡ ἀρρώστια κ' ἡ κακομοιριά, ἡ ἀνισότητα κ' ἡ κακοσύνη, τὸ ψέμα κ' ἡ σκλαβοψυχιά

Τὸ δεύτερο σπουδαῖο δόγμα ποὺ ξεσηκώνω ἀπὸ τὰ γραφούμενα τοῦ κ. Σκληροῦ καὶ μερικῶν ἄλλων εἶναι πὼς αὐτὴ ἡ προκοπὴ τῆς κοινωνίας κατορθώνεται μὲ τὴ βοήθεια τοῦ νόμου τοῦ ξεδιαλεγμοῦ καὶ τῆς ξετυλιξιάς. Μ' ἄλλα λόγια τὴ θεωρία ποὺ ξηγᾷ τὸ ἀνέβασμα τῆς ζωϊκῆς ὀργάνωσης ἀπὸ τὸ πρωτόπλασμα στὸν ἄνθρωπο τὴν ἐφαρμόζουνε σύψυχη καὶ στὴν κοινωνία καὶ στὴ φυλή. Τὴ φυλὴ δὲν τηνὲ μνημονεύουνε ὀνομαστὰ μὰ δὲν ξέρω ἂν τήνε σιωπήσανε γιατὶ δὲν τήνε πρόσεξαν ἢ γιατὶ νομίζουνε πὼς ὅλες οἱ φυλὲς εἶναι ἰσοδύναμες — ἂν ὄχι ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς μὰ γιατὶ ὅλες ὅμοια μποροῦνε (κατὰ τὴν καλόκαρδη μὰ κοντόβλεπη γνώμη μερικῶνε) νὰ τελειοποιηθοῦνε καὶ ν' ἀνεβοῦνε καὶ νὰ δυναμώσουνε φτάνει νὰ τοὺς δοθοῦνε ἡ κατάλληλη ἀνατροφὴ καὶ τ' ἀπαιτούμενα μέσα. Τέτοια τουλάχιστο θαρρῶ νὰ εἶναι ἡ ἀντίληψη τοῦ κ. Ζαβιτσιάνου — τοῦ μόνου ποὺ ἀνάφερε τὴ φυλὴ σ' ἕνα καλογραμένο ἄρθρο του ὅπου ἐπικρίνει μερικὲς θεωρίες μου γιὰ τὴν ἑλληνικὴ φυλὴ καὶ τοὺς ἀριστοκράτες. Ὅμως ἐδῶ ἀρκετὸ εἶναι νὰ ξεδιακρίνουμε τὴν κοινωνία καὶ τὴ φυλὴ καὶ νὰ τὸ παραδεχτοῦμε πὼς εἶναι πραγματικότητες χωριστές. Παρὰ κάτω θὰ ξετάσουμε τὸ ζήτημα τῆς φυλῆς.

Ἀναφέραμε τὸ νόμο τῆς ξετυλιξιᾶς. Τυχαίνει ὅμως καὶ δῶ ὅ,τι ἔτυχε πολλὲς φορὲς στὴν ἱστορία τῆς φιλοσοφίας καὶ τῆς ἐπιστήμης. Μόλις βρεθῇ κάποιος ἄγνωστος πρωτήτερα νόμος ποὺ νὰ κυβερνᾷ μερικὰ φυσικὰ φαινόμενα ἀμέσως βιαζουνται οἱ σοφοὶ νὰ τὸν ἐφαρμόσουνε καὶ σ' ἄλλες σειρὲς φαινόμενα δίχως πρῶτα νὰ καλοξετάσουν ἂν τὰ περιστατικὰ καὶ τὰ εἰδικὰ χαραχτηριστικὰ τῆς κάθε μιᾶς σειρᾶς ἐπιτρέπουν αὐτὸ τὸ ξάπλωμα τοῦ νόμου ἔτσι ὁλοκληρωτικὰ κι ἀπόλυτα. Σ' αὐτὸ φταίει σημαντικὰ τ' ἀνθρώπινο μυαλὸ — καὶ μάλιστα τὸ ψευτοκλασσικὸ — ποὺ προσπαθεῖ πάντα ν' ἀποφύγῃ κάθε κούραση καὶ ποὺ γι' αὐτὸ προτιμᾷ τὶς ἁπλόγραμμες λογικὲς καὶ τὰ συμμετρικὰ δόγματα καὶ κάθε ἀλήθεια ποὺ τοῦ φαίνεται ἄξια νὰ γίνῃ γενικὸς τύπος καὶ νὰ κυριαρχήσῃ καὶ κεῖ ἀκόμα ποὺ τὸ μάτι τοῦ ἐρευνητῆ δὲν ἀγνάντεψε καμιὰ θεμελιωμένη γνώση. Δὲ λέω πὼς δὲν πρέπει νὰ γίνεται αὐτό, μὰ λέω πὼς σπρώχνει τὴν ἐπιστήμη σὲ προδικαστικὲς ἀπόφασες καὶ συχνὰ γίνεται ἡ αἰτία νὰ ριζωθοῦνε στρεβλωτικὲς πρόληψες. Ἡ μονοκόματη αὐτὴ ἐφαρμογὴ κάποιου φυσικοῦ νόμου ἀπὸ μιὰ ἐπιστήμη σὲ ἄλλη — δηλαδὴ ἀπὸ μιὰν ἀράδα γεγονότα σ' ἄλλη ξένη ἀράδα — γίνεται πολὺ συχνὰ ἀπὸ τὶς φυσικὲς ἐπιστήμες στὴν ἠθική, στὴν ψυχολογία καὶ στὴν κοινωνιολογία, καὶ θὰ τὴν ὀνόμαζα φυσιολατρικὴ ψευταπάτη. Κάτι τέτοιο μοῦ φαίνεται πὼς λαχαινει καὶ μὲ τὸ νόμο τῆς ξετυλιξιᾶς: ἡ ἐπιστήμη τὸ θεωρεῖ ἀποδειγμένο πιὰ πὼς στὴ ζωὴ νικοῦνε οἱ πιὸ δυνατοὶ κ' οἱ πιὸ κατάλληλοι καὶ πὼς οἱ φύτρες καὶ τὰ εἴδη ἔτσι ἀσύνειδα κ' ἐπίμονα τελειοποιοῦνται ὁλοένα. Αὐτήνε τὴ νομοθεσία τήνε κουβαλήσανε καὶ στὴν ἀνθρώπινη φυλή. Μ' ἀρίνοντας κατὰ μέρος τὸ ζήτημα ἂν καθε ξετυλιξιὰ εἶναι καὶ καλητέρεψη ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε:

α') Πὼς ἴσια ἴσια δὲν εἶναι οἱ πιὸ δυνατοὶ ποὺ κανουνε τὸ σόϊ τῆς φυλῆς. Οἱ πιὸ δυνατοὶ ἀπὸ φυσικό τους εἶναι πάντα καὶ πολεμικοὶ κ' ἡ ἁρπαχτική τους ἰδιοσυγκρασία τοὺς ρίχνει σὲ κίντυνους καὶ τοὺς καταστρέφει πολὺ πιὸ γλήγορα ἀπὸ τ' ἄλλα μέλη μιᾶς φυλῆς — καὶ στὰ ζῶα τὰ συναγελαστικὰ καὶ στοὺς ἀνθρώπους — ποὺ δὲν εἶναι στὸν ἴδιο βαθμὸ γενναιόκαρδα. Ἀκολουθεῖ λοιπὸν ὅτι τὰ παιδιὰ τῶν παλληκαριῶν εἶναι λιγοστὰ ἐνῷ οἱ συντηρητικοὶ βρίσκουν εὐκαιρία μὲ τὴν προστασία τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶ δυνατῶνε νὰ πολλαπλασιαζουνε τὸ σόϊ τους. Κ' ἔτσι ἂν καὶ ἀληθεύῃ ὁ νόμος πως ὡς σύνολο ξεειδικεύεται ὁ ὀργανισμὸς τῶ φυλῶνε ὅμως δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς ἡ καλητέρεψη γίνεται μὲ *μέσους ὅρους* κι ὄχι μὲ τὴν ἄμεση κι ἀπόλυτη ὑπερνίκηση τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶ δυνατῶνε.

β') Πὼς ὁ περιορισμὸς αὐτὸς τοῦ νόμου τῆς ξετυλιξιᾶς γίνεται πολὺ πιὸ ἐνεργητικὸς γιὰ τ' ἄτομα καὶ τὴ φυλὴ ὅσο πιὸ κοινωνικὰ φανερώνουνται καὶ μάλιστα στὶς ἀψηλὲς καὶ μεγαλες ἀνθρώπινες κοινωνίες καταντᾷ ὁ νόμος τῆς ξεχωρισιᾶς νὰ δουλεύῃ μὲ δυσκολία — ἂν ὄχι καὶ νὰ σταματᾷ ὅλως διόλου κάποτε. Ὁ λόγος εἶναι φανερός: ὅσο οἱ ἀνθρώπινες κοινωνίες εἶναι νομαδικές, πρωτόγονες καὶ πολεμικὲς τὸ ἄτομο ἔχει ἀκόμα ὑπέροχη σημασία κι ὁ νόμος ἐνεργεῖ μὲ τὸν ἴδιο περίπου τρόπο καθὼς καὶ στὰ ζῶα. Ἔτσι γεννηθήκανε οἱ μεγαλες ἀριστροκρατικὲς φυλὲς — οἱ φυλὲς τῆς δύναμης. Σὰν ὅμως μὲ τὴν κατάχτηση καὶ τὸ κοῦρσο θεμελιωθήκανε στέρεες καὶ